

Isabel-Clara Simó

El meu germà Pol

PROPOSTES
DIDÀCTIQUES

Elaborades per:

- Xavier Mínguez

L'ECLÈCTICA
bromera

Premi de Novel·la
Ciutat d'Alzira

EL MEU GERMÀ POL

D E S C R I P C I Ó

Autor: Isabel-Clara Simó

Edicions Bromera / Alzira, 2011

Col·lecció: «L'Eclèctica», núm. 146

Format: 150 × 235 mm, 152 pàgs.

Enquadrernació en rústica. Impressió en blanc i negre.

Mercè narra la història del seu germà Pol, que va nàixer amb síndrome de Down, els seus problemes quotidians, les desavinences amb els seus pares, que no acaben d'entendre'l massa bé, i la bella història d'amor que protagonitza amb María, una altra síndrome de Down amb la qual intentarà compartir la seua vida.

Isabel-Clara Simó (Alcoi, 1943) és una popular escriptora valenciana que ha publicat nombrosos llibres tant adreçats a un públic juvenil com no. Entre les seues obres més conegudes es troben *La salvatge* (Edicions 62), *Raquel* (Bromera) o *Joel* (Bromera). És columnista del periòdic *Avui* i ha guanyat diversos premis com el Sant Jordi o el Ciutat d'Alzira de novel·la amb *El meu germà Pol*.

ACTIVITATS PRÈVIES A LA LECTURA

- Abans que res és important conèixer a fons en què consisteix la síndrome de Down, el seu origen, les seues característiques i de quina manera es manifesta. També és important saber que, depenent del grau d'afecció, una persona amb síndrome de Down pot ser incapaç pràcticament de parlar o, al contrari, inclús estudiar una carrera universitària. Per a això s'animarà l'alumnat a dur a terme una xicoteta investigació a través d'Internet buscant informació sobre la síndrome, les associacions que existeixen i alguns consells bàsics per a tractar amb els afectats que recuperaran després durant la lectura.
- El personatge de Mercè és molt madur per a la seua edat i assumeix responsabilitats sobre el seu germà que, habitualment, solen recaure en els pares. Es pot iniciar un debat amb la classe sobre les responsabilitats que assumeixen a casa, si les consideren inadequades per a la seua edat, excessives, suficients, etc. En el cas que el debat no sorgisca per si sol, es pot demanar als alumnes que confeccionen una espècie de contracte amb els seus pares o tutors per a la convivència a casa en què exposen la seua disponibilitat per a compartir tasques. També es pot usar aquesta citació com a punt de partida:

«Ara bé: tinc la meua vida. Estic disposada a ajudar a casa, a ajudar *moltíssim*. Però que tot el món es repengi en mi em fa molta ràbia» (pàgina 18).
- En la novel·la també sorgeix la idea de la independència, en aquest cas de Pol, que madura ràpidament davant de la idea de coniar amb María. Es pot demanar als alumnes que escriguen un text sobre com veuen la seua futura emancipació dels seus pares, les expectatives de treball, els seus ideals de família, casa, model de vida, etc.

- Finalment, pot ser interessant fer una xicoteta posada en comú (sempre intentant guardar el màxim respecte) sobre les experiències que hagen viscut amb persones amb síndrome de Down: familiars, companys de col·legi, veïns, etc.

ACTIVITATS DURANT LA LECTURA

- El primer capítol es pot llegir col·lectivament en classe i preguntar a l'alumnat sobre les expectatives que tenen sobre el llibre. Un dels grans valors del llibre és la forma tan enginyosa com s'expressa la protagonista. Es pot demanar als alumnes després d'aquesta primera lectura, que extraguen tres expressions que els hagen fet particular gràcia del primer capítol. Ací en deixem algunes com a exemple:

«Aleshores la mare deixa caure una de les seves sentències, que un dia col·leccionaré i em donaran diners a grapats a la fira dels acudits de Girona» (pàgina 14).

«De fet, sóc la persona més important de la seva vida, després d'Esteve Soler, el seu monitor al taller, que aquest és Déu en persona, que no va quedar prou content amb allò de la creu i vol repetir» (pàgines 17-18).

«Papà diu que ell és antic. Ser antic vol dir passar de tot i mirar cap a un altra banda quan hi ha problemes, fer-se el víctima quan no ens comportem, escridassar-nos i explicar-nos que gastem com uns desaforats» (pàgina 18).

- Mercè és una gran aficionada al teatre i prepara una obra en l'institut. Cita diverses peces a la pàgina 25. Pot ser una bona idea buscar informació sobre la trama de les cinc obres esmentades perquè entenguen millor de què parla la protagonista: *An inspector calls* (J. B. Priestley), *Don Gil de las calzas verdes* (Tirso de Molina), *Una teoria sobre això* (Pas-

qual Alapont), *La senyoreta Júlia* (August Strindberg) i *Les tres germanes* (Anton Txèkhov). També es pot discutir, una vegada s'haja esbrinat el tema de cada una de les obres, si les consideren pròpies d'una xiqueta de 12 anys i, en cas contrari, per què creuen que l'autora les ha inclòs en la novel·la.

És prou probable que diversos alumnes de la classe tinguin una *passió secreta* relacionada amb la música, la dansa o l'esport. Se'ls pot demanar que conten als seus companys les rutines diàries que han de complir per a aconseguir un bon nivell en la seua disciplina. També es pot discutir sobre les dificultats que s'han d'anar vençant amb esperit de superació i sobre com, els inicis, sempre són durs.

Al llarg de la lectura, pot ser una bona idea anar recopilant les recomanacions que, a manera de pensaments de Mercè, van apareixent en el llibre. Com a exemple, en la pàgina 31:

«—Espera't un moment, tros de quòniam (absolutament prohibit: mai no l'insulteu!)»

- El monòleg en primera persona de Mercè és el principal recurs literari de l'autora per a descriure els personatges, en especial la protagonista. A pesar de ser una primera persona, l'escriptora ha deixat caure diverses pistes al llarg del llibre perquè el lector es faça una idea un poc més objectiva del personatge, menys lligada a la pròpia imatge d'ella mateixa. Es pot fer un exercici col·lectiu sobre aquest fragment, per a localitzar aquestes pistes o trucs per a convertir el que podria ser un simple diari, en una novel·la.

«La Celeste ens ha presentat miss Margaret, que és la que dirigirà l'obra. Miss Margaret és vella i afectada, però he sentit a dir que en sap un niu, de teatre. La primera cosa que ha fet és fer-nos una entrevista a tots els que hi actuem. Quan m'ha tocat a mi he intentat no semblar intimidada,

tot i que en sentir “Mercedes Pedrosa” amb accent anglès se m’han afluijat les cames. La veritat és que no sé com s’ho ha fet, però he començat a xerrar pels descosits; no és que sigui muda, però m’agrada pensar que en sé més d’observar que de ser observada i que sóc d’aquells que calibren l’interlocutor sense ensenyar la jugada. Doncs creu-t’ho: una bleada sóc, explicant que mon pare és militar però jo no; davant de la qual declaració miss Margaret s’ha limitat a alçar les celles. Coi, m’he sentit analitzada per dintre, com si em fessin un TAC a l’ànima, i de sobte he sentit unes ganes boges de fugir. Si arrenques a córrer, cony de Mercè, perds l’obra. Si et quedes, et mors de vergonya: tu tries. Però l’anglesa aquesta, més múrria que un futbolista deixant-se caure a l’àrea, ha començat a parlar i ho ha fet amb més encert que tots els adults que em coneixen molt millor (o això diuen):

–Ets molt madura per a la teva edat» (pàgines 37-38).

- Com déiem, la novel·la està escrita en primera persona i això permet una sèrie de recursos literaris com mostrar els pensaments més intensos de Mercè i les seues reaccions davant de les accions de Pol. Es pot demanar a la classe que realitze un exercici consistent a canviar la perspectiva de la narració. Per exemple, escriure el següent fragment des del punt de vista de Pol o amb un narrador tradicional.

«Hi ha un petit drama familiar, en paraules de mon pare. Mon pare parla com els antics dels llibres: que dir “petit drama familiar” és antic? I estar sempre esmentant el cul és d’una altra galàxia. Però oi que els pares no es trien? I oi que la naturalesa és sàvia perquè si es triessin en sobrarien molts i tothom s’agombolaria per ser de la família Trapp, i ningú sabria què fer amb els pares rebutjats? La qüestió és que Pol té astigmatisme i s’ha de posar ulleres.

I ell no vol.

I la Mercè l'ha d'apaivagar. Només la Mercè. Jesús.

I dir-li que portar ulleres queda molt bonic.

I que semblarà més gran. O més petit? Qualsevol cosa que li agradi sentir.

–És que em cauen, perquè tinc les orelles massa baixes. No són orelles d'ulleres.

I comença a riure, pel joc de paraules que acaba d'inventar, emetent roncs i esguitant de capellans tota la família i el seu petit drama. Jesús.

–L'oculista diu que hi ha unes gomes que subjecten molt bé les ulleres.

–Però jo no vull una goma en el cap, perquè semblaré ximple!

–Els ximpls porten gomes en el cap? –pregunto amb traïdoria.

S'ho rumia.

–No. Però si tens les orelles massa baixes per a les ulleres i et poses una goma, fas cara de ximple.

La solució és senzilla: em compraran a mi unes altres ulleres i també me les hauré de subjectar amb una goma. Quan surti de casa, me les trec i en pau (pàgines 54-55).

- L'amenaça del pare de Pol de tancar-lo comporta una visió bastant particular de la relació amb la síndrome de Down i amb allò que ens resulta *diferent* o *estrany*: l'altre gènere, estrangers, gent d'altres regions i que parla diferent. En aquests casos, el millor és allunyar-nos del problema i tancar-lo o expulsar-lo perquè no moleste més. Evidentment, açò també comporta una contradicció ja que nosaltres també som diferents i estranys per als altres. Es pot iniciar un breu debat sobre per què tendim a allunyar de nosaltres allò que ens molesta, en compte d'intentar acceptar-ho i conviure amb això prenent com a referència la reflexió anterior.

La història d'amor entre María i Pol entra dins de la tradició d'històries d'amor prohibides o castigades per impròpies que compta com a principal exemple en la literatura universal *Romeu i Julieta*. Depenent dels coneixements que tinga l'alumnat sobre aquesta obra es pot realitzar una comparació amb el final tràgic, la importància dels pares, la bogeria d'amor, etc. S'hi pot incloure també la comparació amb *La Celestina* o amb d'altres obres modernes en què hi ha un amor prohibit com pot ser *Mor una vida es trenca un amor* (Joan Pla, en aquesta col·lecció), la saga *Crepuscle* o qualsevol pel·lícula de ciència-ficció en què es plantege l'amor entre un humà i un ser fantàstic (*Avatar* sense anar més lluny), del futur, etc.

Si es prefereix, en compte de la comparació es pot proposar la confecció d'un xicotet text teatral (o narratiu) en què s'expose un amor prohibit: pels pares, per les circumstàncies, per la impossibilitat natural... es poden plantejar situacions molt còmiques si es mesclen personatges humans amb d'altres estrambòtics (un rentaplats, l'engrassadora d'un parc, un ós panda...).

ACTIVITATS POSTERIORES A LA LECTURA

Com a activitat final es pot investigar sobre la possibilitat d'invitar algú a l'institut, en particular, una persona amb síndrome de Down que els pugui parlar de primera mà dels seus problemes, les seues expectatives i les seues vivències. Bastarà de contactar amb una associació que pugui enviar un representant per a donar una xarrada. Es pot trobar una llista d'associacions en aquest enllaç: <http://personal.redestb.es/deimeljcb/lisdown.htm>.

- El final de la història és realment tràgic. Es pot fer un debat amb els alumnes sobre la impossibilitat d'un final feliç per a una obra que ha plantejat la trama d'aquesta manera: un pare inflexible i incomprensiu, una mare despreocupada, la rigidesa de l'entorn, etc. L'objectiu és fer reflexionar els lectors sobre com una obra literària imposa les seues pròpies condicions de lectura i que hi ha determinades normes que no es poden violar. A tal fi, és senzill comminar-los a comentar pel·lícules (en especial americanes) en què el final feliç és molt poc creïble o queda molt forçat.
- Sempre interessa recuperar algun dels debats o treballs realitzats a l'inici de la lectura, encara que només siga per a contrastar-los amb la lectura posterior: la visió de la diferència, els coneixements sobre la síndrome de Down, les responsabilitats familiars...
- Més complex resulta imaginar la continuació de la història: aconseguirà el pare superar el sentiment de culpabilitat? Perdonarà Mercè els seus pares? Canviarà alguna cosa en la família? Se'ls pot demanar als alumnes que facen la seua pròpia continuació de la història a partir de la mort de Pol.
- Finalment, pot resultar útil fer una fitxa sobre el llibre insistent sobre els temes a què els ha ajudat a reflexionar.

QÜESTIONARI

- Comenta tres temes d'actualitat que apareixen en la novel·la i el tractament que en realitza l'autor.
- Quines són les raons del desassossec de Mercè? Es tracta d'una sola causa o de diverses?
- Quines ambicions té Mercè respecte del teatre?
- De quina manera canvia la vida de Pol quan hi entra Maria?

- Quines conclusions has tret sobre les persones amb síndrome de Down després de la lectura del llibre?
- Descriu un personatge secundari de la novel·la.
- Descriu també quin moment ha sigut el més emotiu durant la lectura.
- Creus que has après quelcom d'aquest llibre que no tinga a veure amb la síndrome de Down?

Propostes didàctiques referides al llibre
El meu germà Pol (ISBN: 978-84-9824-265-2)

© Edicions Bromera, SL
Apartat de correus 147 - 46600 Alzira
www.bromera.com

© Xavier Mínguez López, 2009